

สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖ - ๑๗/๒๕๕๕

วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลฎีกาส่งคำร้องของจำเลย เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ จำนวน ๒ คำร้อง ดังนี้

คำร้องที่ ๑ พนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา กรุงเทพใต้ ๒) โจทก์ และหม่อมราชวงศ์จตุมงคล โสณกุล โจทก์ร่วม ได้ยื่นฟ้องบริษัทแมนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) จำเลยที่ ๑ โดยนายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ จำเลยที่ ๒ ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในฐานะ ความผิดร่วมกันหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๑) พุทธศักราช ๒๕๓๕ มาตรา ๓ และมาตรา ๔ และพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

ศาลอาญากรุงเทพใต้ได้ดำเนินการพิจารณาจนเสร็จสิ้นแล้ว จึงนัดฟังคำพิพากษา ต่อมา จำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ เป็น บทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ จึงยื่นคำร้องต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ให้รอการ พิจารณาไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่ง พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

คำร้องที่ ๒ นายชวน หลีกภัย โจทก์ ได้ยื่นฟ้องนายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ เป็นจำเลยที่ ๑ และ นายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นจำเลยที่ ๒ ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในข้อหาหรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๕๘ มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๓๓๒ และพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ โดยก่อนไต่สวนมูลฟ้องศาลได้อนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้อง สำหรับจำเลยที่ ๒ ต่อมา ศาลอาญากรุงเทพใต้พิพากษาว่า จำเลยที่ ๑ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ประกอบพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ ลงโทษจำคุก ๔ เดือน ให้จำเลยที่ ๑ โฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์รายวัน รวม ๕ ฉบับ เป็นเวลาติดต่อกัน ๓ วัน โดยให้จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

จำเลยที่ ๑ ยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็น ให้ลงโทษปรับ จำเลยที่ ๑ เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท อีกสถานหนึ่ง โทษจำคุกของจำเลยที่ ๑ ให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี

โจทก์ได้ยื่นฎีกา ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๘ ขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ หนักขึ้น

จำเลยที่ ๑ (ผู้ร้อง) ยื่นฎีกา ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๘ คัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ และยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ต่อศาลฎีกาขอให้ศาลรื้อการพิจารณาและส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลฎีกาจะต้องใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ บังคับแก่คดี กรณีจึงจะไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องทั้งสองมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นอันเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย มีดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นไว้ว่าการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว มิให้มีการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิดังกล่าวไว้ด้วย เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน เห็นได้ว่า แม้บุคคลหรือสื่อมวลชนจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา แต่ก็ต้องมีขอบเขตภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญและกฎหมายเฉพาะ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๒๖ และมาตรา ๑๒๘ เพื่อมิให้มีการใช้เสรีภาพของตนไปละเมิดต่อสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะอีกบทหนึ่งที่กำหนดให้ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว และ

ถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ก็ให้อาโทยแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วย นั้น โดยที่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔ บัญญัติให้ “ผู้พิมพ์” เป็นบุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์ และบัญญัติให้ “บรรณาธิการ” เป็นบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุม บทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์ ดังนั้น ทั้งผู้พิมพ์และบรรณาธิการ จึงเป็นบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่จัดการและรับผิดชอบการพิมพ์ การตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์ วัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ เพื่อมิให้มีการตีพิมพ์ข้อความที่ไปกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือสิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น และเมื่อกฎหมายได้กำหนดให้มีหน้าที่กระทำการดังกล่าวแล้ว หากผู้พิมพ์และบรรณาธิการไม่ได้มีการตรวจสอบ คัดเลือกหรือควบคุม โดยปล่อยให้ข้อความตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ที่เป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่นในลักษณะเกินเลยความสุจริตเกินเลยการติชมด้วยความเป็นธรรม ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ บัญญัติรับรองไว้ กฎหมายให้ถือว่า ผู้พิมพ์และบรรณาธิการได้กระทำการโดยงดเว้นที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้น ตามนัยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคห้า ต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครอง สิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวของบุคคลอื่น และเพื่อมิให้มีการใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขต ทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย ดังนั้น พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ แต่อย่างใด

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ มีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น ภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ เมื่อพิจารณาประกอบกับพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง แล้วเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ ผู้พิมพ์ หรือบรรณาธิการที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ย่อมมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวและความคิดเห็นที่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญ และต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบอาชีพ หากได้มีเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยมิได้มีกรอบของกฎหมายหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพควบคุมกำกับไว้แต่อย่างใด และโดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว และรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นไว้ อีกทั้งจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ของสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ของสภาการ

พิมพ์แห่งชาติได้กำหนดจรรยาบรรณและจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ว่าการเสนอข่าว ภาพ หรือแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพ สุจริต ต้องเสนอข่าวแต่ความเป็นจริง ละเว้นการต่อเติมเสริมแต่ง หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้อง แม่นยำ และครบถ้วน ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง และต้องละเว้นการเสนอข่าวเพราะความลำเอียง หรือมีอคติ จนเป็นเหตุให้ข่าวนั้นคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง เป็นต้น ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง กำหนดให้ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ก็ให้อาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นส่วนตัวด้วย จึงเป็นการบัญญัติถึงความรับผิดชอบของบุคคลดังกล่าวไว้ ซึ่งเป็นคนละกรณีกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ที่บัญญัติให้พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ มีเสรีภาพในการเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ดังนั้น พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ แต่อย่างไร

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ตอนที่ วันที่